Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Декан юридичного факультету

_____ Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

# РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

# ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань - 08 Право

спеціальність - 081 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - обов'язкова

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Завальна Жанна Вікторівна, професор кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, д.ю.н., професор
Мічурін Євген Олександрович, професор кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, д.ю.н., професор

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол № 1 від 28 серпня 2026 року

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін _____ Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня освіти

_____ Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету _____ Ганна ЗУБЕНКО

## ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Цивільне право (особлива частина)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів права, спеціальності 081 Право.

## 1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівців, у яких сформовані здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері особливої частини цивільного права з розумінням природи і змісту його основних правових інститутів, а також меж правового регулювання різних суспільних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів – 7

1.4. Загальна кількість годин – 210

| 1.5. Характеристика навчальної дисципліни | |
|---|---|
| Нормативна | |
| Денна форма навчання | Заочна (дистанційна) форма навчання |
| Рік підготовки | |
| 3-й | 3-й |
| Семестр | |
| 5-6-й | 5-6-й |
| Лекції | |
| 64 год. | 10 год. |
| Практичні, семінарські заняття | |
| 32 год. | 6 год. |
| Лабораторні заняття | |
| | |
| Самостійна робота | |
| 114 год. | 194 год. |
| у тому числі індивідуальні завдання | |
| 20 год. | 20 год. |

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше таких галузей як: конституційне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН 1. Визначати переконливість документів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави. Цивільне право (загальна частина).

## 2. Тематичний план навчальної дисципліни

### РОЗДІЛ 1. Загальні положення зобов'язального права

**Тема 1. Загальні положення про зобов'язання.**

Місце зобов'язання в системі галузі цивільного права. Загальна характеристика зобов'язальних правовідносин, їх ознаки та порівняльний аналіз із речовими відносинами. Відносний характер зобов'язальних відносин. Поняття зобов'язального права в об'єктивному розумінні. Система зобов'язального права. Договірні та недоговірні зобов'язання. Загальні та спеціальні норми зобов'язального права та їх співвідношення. Поняття зобов'язання та його класифікація. Предмет та об'єкт зобов'язання. Поняття і види підстав виникнення зобов'язань. Суб'єктний склад зобов'язання. Множинність суб'єктного складу. Право вимоги кредитора. Обов'язок виконання боржника. Треті особи у зобов'язанні. Заміна осіб у зобов'язанні. Правонаступництво та його види. Поняття та здійснення цесії. Заміна боржника в зобов'язанні (переведення боргу). Наслідки відступлення вимоги та переводу боргу.

**Тема 2. Виконання зобов'язання.**

Загальні вимоги до виконання зобов'язання. Належне та неналежне виконання. Принципи належного виконання та реального виконання. Принципи співпраці, економічності, стабільності, добросовісності, розумності. Місце виконання зобов'язання. Суб'єкт, предмет, строк, місце, спосіб та валюта виконання зобов'язань. Підтвердження виконання зобов'язання.

**Тема 3. Способи забезпечення належного виконання зобов'язання.**

Загальні положення щодо забезпечення належного виконання зобов'язань. Види способів забезпечення належного виконання зобов'язань. Поняття та види неустойки. Поняття та характеристика поруки та гарантії. Види гарантії. Завдаток та наслідки його застосування до забезпечення виконання зобов'язань. Поняття, форма та види застави. Поняття та ознаки притримання. Порівняльна характеристика притримання та застави.

**Тема 4. Поняття і підстави припинення зобов'язань.**

Загальна характеристика окремих способів припинення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язань. Припинення виконанням. Припинення зобов'язання переданням відступного. Припинення зобов'язання зарахуванням. Недопустимість зарахування зустрічних вимог. Зарахування у разі зміни кредитора. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін. Припинення зобов'язання прощенням боргу. Припинення зобов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі. Неможливість виконання зобов'язання. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи, ліквідацією юридичної особи.

**Тема 5. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язання**.

Поняття, умови, види наслідків невиконання зобов'язання. Поняття порушення зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язання. Прострочення боржника та кредитора. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання. Відповідальність боржника за дії інших осіб. Солідарна та субсидіарна відповідальність. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ визначену індивідуальними ознаками.

Відшкодування збитків. Збитки та неустойка. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.

**Тема 6. Загальні положення про договір**

Поняття та загальна характеристика цивільно-правового договору. Принцип свободи договору. Класифікація договорів. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Договір приєднання. Попередній договір. Змішаний договір. Форма договору. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов. Істотні, звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Типові умови договору. Порядок та стадії укладення договорів: оферта, акцепт. Переддоговірна стадія та її характеристика. Підстави для зміни або розірвання договору. Форма та правові наслідки припинення та розірвання договору.

**РОЗДІЛ 2. Окремі види договірних зобов'язань (частина 1)**

**Тема 7. Договори про передачу майна у власність**

7.1. Загальна характеристика договорів про передачу майна у власність. Загальні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність. Види договорів. Місце та функції договорів про передачу майна у власність у системі цивільно-правових договорів. Договір купівлі-продажу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі-продажу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір поставки: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір контрактації: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Поставка товарів робіт послуг за державним замовленням. Зміст, сторони, особливості порядку укладення.

7.2. Загальні положення договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди цього договору. Договір міни: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види.

7.3. Договір ренти: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види. Договір довічного утримання (догляду): поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір дарування: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Поняття, предмет, форма договору пожертви. Порівняльна характеристика із договором дарування. Права та обов'язки сторін.

**Тема 8. Договори про передачу майна у тимчасове володіння та користування**

8.1. Загальна характеристика договорів про передачу майна у тимчасове володіння та користування. Загальні та відмінні риси договорів про оплатну передачу майна у тимчасове володіння та користування. Види таких договорів. Договір найму (оренди): поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору найму (оренди). Загальна характеристика договору прокату.

8.2. Поняття договору найму (оренди). Особливості договору найму (оренди): земельної ділянки, будівлі або іншої капітальної споруди, транспортного засобу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін за цими договорами. Договір найму (оренди) житла. Правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, захист прав споживачів, різновиди договору найму житла.

8.3. Договори лізингу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір позички. Характеристика договору на безоплатне передання майна у тимчасове користування та володіння. Поняття, предмет, форма договору позички. Форма та особливості укладення договору позички. Сторони договору. Розірвання та припинення договору позички.

**Тема 9. Договори на виконання робіт**

9.1. Загальна характеристика договорів на виконання робіт та їх місце у системі цивільно-правових договорів. Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів. Поняття робіт. Поняття послуг. Договір підряду. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору підряду. Ризики в договорах підряду. Якість та гарантії якості виконання робіт та результату робіт. Порівняльна характеристика договору підряду та трудового договору. Договір побутового підряду. Правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, захист прав споживачів за договором побутового підряду.

9.2. Договір будівельного підряду. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків в договорі будівельного підряду. Договір підряду на проектні та пошукові роботи. Його поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

9.3. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання)

сторонами своїх обов'язків. Ризики в договорах на виконання науково-дослідних або дослідно конструкторських та технологічних робіт.

## РОЗДІЛ 3. Окремі види договірних зобов'язань (частина 2)

### Тема 10. Договори про надання послуг

Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види послуг та види договорів. Відмінні риси послуг та робіт. Якість надання послуг.

Договори про надання фактичних послуг. Договори перевезення: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Види таких договорів. Договір перевезення пасажирів та багажу. Договір перевезення вантажу. Договір чартеру (фрахтування). Особливості договорів перевезення залежно від виду транспорту. Договір транспортного експедирування: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договори про надання юридичних та змішаних послуг. Договір зберігання. Загальна характеристика договору зберігання поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договори доручення. Характеристика договору доручення: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір комісії: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договори управління майном. Договір управління майном, його поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, виконання договору управління майном, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договори про надання фінансових послуг. Договір позики, кредитного договору, договору банківського вкладу, їх поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір банківського рахунку та факторингу. Договір банківського рахунку, його поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Договір страхування: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору страхування.

Договір факторингу. Його поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Загальні положення про розрахунки. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень; розрахунки за акредитивом; розрахунки за інкасовими дорученнями; розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

### Тема 11. Інші види договорів. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Договір про спільну діяльність

Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види таких договорів: ліцензійний договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, реєстрація цих договорів,

істотні умови. Договір про комерційну концесію: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види договору про комерційну концесію. Загальні положення про спільну діяльність. Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність. Договір простого товариства: поняття, вклади учасників, спільне майно, витрати та збитки учасників, припинення договору простого товариства, відповідальність учасників. Поняття правова характеристика засновницького договору.

## РОЗДІЛ 4. Недоговірні зобов'язання

### Тема 12. Недоговірні зобов'язання, що виникають із односторонніх правочинів

Загальна характеристика недоговірних зобов'язань. Порівняльна характеристика договірних і недоговірних зобов'язань. Місце та функції недоговірних зобов'язань у системі зобов'язальних правовідносин. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу та за результатами конкурсу. Їх поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін та зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Зобов'язання, що виникають в разі створення загрози життю, здоров'ю, майну осіб: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання): поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.

### Тема 13. Деліктні зобов'язання

Поняття і система деліктних зобов'язань. Суб'єкти і зміст деліктних зобов'язань, їх класифікація. Правові умови виникнення деліктних зобов'язань. Необхідні та факультативні умови виникнення деліктних зобов'язань. Загальні положення про порядок та об'єм відшкодування заподіяної шкоди. Необхідність врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.

Відшкодування шкоди, завданою особою у разі здійснення нею права на самозахист; у стані крайньої необхідності; заподіяної найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків; заподіяної незаконними діями органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, або органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами. Відшкодування моральної шкоди: поняття, порядок та обсяг відшкодування моральної шкоди. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду; завданої злочином; завданої особами, що не досягли повноліття; завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної небезпеки; завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю; завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

## 3. Структура навчальної дисципліни

| Назви розділів і тем | Кількість годин | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | денна форма | | | | | | заочна форма | | | | | |
| | усього | у тому числі | | | | | усього | у тому числі | | | | |
| | | л | п | лаб. | інд. | с. р. | | л | п | лаб. | інд. | с. р. |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 |
| Розділ 1. Загальні положення зобов'язального права | | | | | | | | | | | | |
| Тема 1. Загальні положення про зобов'язання | 10 | 2 | 2 | | | 6 | 12 | 1 | 1 | | | 10 |
| Тема 2. Виконання зобов'язання | 10 | 2 | 2 | | | 6 | 10 | | | | | 10 |
| Тема 3. Способи забезпечення належного виконання зобов'язання | 10 | 2 | 2 | | | 6 | 10 | | | | | 10 |
| Тема 4. Поняття і підстави припинення зобов'язань | 10 | 2 | 2 | | | 6 | 10 | | | | | 10 |
| Тема 5. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язання | 9 | 2 | 1 | | | 6 | 10 | | | | | 10 |
| Тема 6. Загальні положення про договір | 11 | 4 | 1 | | | 6 | 14 | 2 | | | | 12 |
| **Разом за розділом 1** | **60** | **14** | **10** | | | **36** | **66** | **3** | **1** | | | **62** |
| Розділ 2. Окремі види договірних зобов'язань (частина 1) | | | | | | | | | | | | |
| Тема 7. Договори про передачу майна у власність | 17 | 6 | 2 | | | 7 | 12 | 2 | | | | 10 |
| Тема 8. Договори про передачу майна у користування | 18 | 6 | 2 | | | 7 | 10 | | | | | 10 |
| Тема 9. Договори на виконання робіт | 18 | 6 | 2 | | | 7 | 17 | | 2 | | | 15 |
| ***Разом за розділом 2*** | **45** | **18** | **6** | | | **21** | **39** | **2** | **2** | | | **35** |
| ***Усього за I семестр*** | **105** | **32** | **16** | | | **57** | **105** | **5** | **3** | | | **97** |
| Розділ 3. Окремі види договірних зобов'язань (частина 2) | | | | | | | | | | | | |
| Тема 10. Договори про надання послуг | 26 | 8 | 4 | | | 14 | 28 | 2 | 2 | | | 24 |
| Тема 11. Інші види договорів. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Договір про спільну діяльність | 26 | 8 | 4 | | | 14 | 24 | | | | | 24 |
| ***Разом за розділом 3*** | **52** | **16** | **8** | | | **28** | **52** | **2** | **2** | | | **48** |
| Розділ 4. Недоговірні зобов'язання | | | | | | | | | | | | |
| Тема 12. Недоговірні зобов'язання, що виникають із односторонніх правочинів | 26 | 8 | 4 | | | 14 | 24 | | | | | 24 |
| Тема 13. Деліктні зобов'язання | 27 | 8 | 4 | | | 15 | 29 | 3 | 1 | | | 25 |
| Курсова робота | | | | | 20 | | | | | | 20 | |
| ***Разом за розділом 4*** | **53** | **16** | **8** | | **20** | **29** | **53** | **3** | **1** | | **20** | **49** |
| ***Усього годин за II семестр*** | **105** | **32** | **16** | | **20** | **57** | **105** | **5** | **3** | | **20** | **97** |
| ***Усього годин*** | **210** | **64** | **32** | | **20** | **114** | **210** | **10** | **6** | | **20** | **194** |

## 4. Теми семінарських занять

| № з/п | Назва теми | Кількість годин |
|---|---|---|
| 1. | Загальні положення про зобов'язання | 2/1 |
| 2. | Виконання зобов'язання | 2 |
| 3. | Способи забезпечення належного виконання зобов'язанням | 2 |
| 4. | Поняття і підстави припинення зобов'язання | 2 |
| 5. | Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язання | 1 |
| 6. | Загальні положення про договір | 1 |
| 7. | Договори про передачу майна у власність | 2 |
| 8. | Договори про передачу майна у користування | 2 |
| 9. | Договори на виконання робіт | 2/2 |
| 10. | Договори про надання послуг | 2/2 |
| 11. | Інші види договорів. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Договір про спільну діяльність | 4 |
| 12. | Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. | 4 |
| 13. | Деліктні зобов'язання | 4/1 |
| | **Разом** | **32/6** |

## Завдання для самостійної роботи

| № з/п | Види, зміст самостійної роботи | Кількість годин |
|---|---|---|
| 1. | Загальні положення про зобов'язання (опрацювання додаткової літератури за темою) | 6/10 |
| 2. | Виконання зобов'язання (опрацювання додаткової літератури за темою) | 6/10 |
| 3. | Способи забезпечення належного виконання зобов'язання (опрацювання додаткової літератури за темою) | 6/10 |
| 4. | Поняття і підстави припинення зобов'язань (опрацювання додаткової літератури за темою) | 6/10 |
| 5. | Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язання (опрацювання додаткової літератури за темою) | 6/10 |
| 6. | Загальні положення про договір (опрацювання додаткової літератури за темою) | 6/10 |
| 7. | Договори про передачу майна у власність (опрацювання додаткової літератури за темою) | 7/10 |
| 8. | Договори про передачу майна у користування (опрацювання додаткової літератури за темою) | 7/10 |
| 9. | Договори на виконання робіт (опрацювання додаткової літератури за темою) | 7/15 |
| 10. | Договори про надання послуг (опрацювання додаткової літератури за темою) | 14/24 |
| 11. | Інші види договорів. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію. Договір про спільну діяльність (опрацювання додаткової літератури за темою) | 14/24 |
| 12. | Недоговірні зобов'язання, що виникають із односторонніх правочинів | 14/24 |

| | | |
|---|---|---|
| 13. | Деліктні зобов'язання<br>(опрацювання додаткової літератури за темою) | 15/25 |
| | **Разом** | **114/194** |

## 6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням при вивченні курсу «Цивільне право (особлива частина)» є підготовку студентом академічної групи курсової роботи.

Курсовою роботою є письмова робота за обраною темою навчальної дисципліни «Цивільне право (особлива частина)», яка розкриває поставлену проблематику на підставі застосування наукових джерел й нормативно-правових актів та виконується студентами позааудиторно.

Курсова робота, яка надається студентом до захисту, за структурою повинна містити:

– титульну сторінку;
– зміст;
– вступ;
– основну частину з поділом на розділи та підрозділи;
– висновок;
– перелік використаних інформаційних джерел;
– додатки (за необхідності).

Посилання на літературу та інші інформаційні джерела в тексті курсової роботи повинні виключати плагіат. Для цього їх вказують у квадратних дужках у кінці речення, де цифрами позначають порядковий номер джерела у переліку використаних джерел та сторінку твору чи номери статей використаного нормативно-правового акта. Наприклад: [13, с. 51].

У кінці роботи, після переліку використаних джерел, студент ставить власний підпис і дату закінчення курсової роботи.

Додатки не входять до обсягу курсової роботи й оформлюються після «Висновку» як її продовження на наступних сторінках. Вони розташовуються у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Посилання на додатки, зразки правових документів виконуються з приписку скороченого слова «дивись» (наприклад, див. додаток № 1.)

Загальний обсяг курсової роботи 25-30 сторінок.

### Перелік тем курсових робіт з навчальної дисципліни «Цивільне право» (особлива частина)

1. Теоретичні проблеми виконання договірних зобов'язань (цивільно-правовий аспект)
2. Правові наслідки порушення зобов'язань
3. Види забезпечення належного виконання зобов'язань у цивільному праві України
4. Застава майнових прав як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
5. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
6. Припинення договірних зобов'язань у цивільному праві України
7. Особливості купівлі-продажу нерухомого майна
8. Договір купівлі-продажу в роздрібній торгівлі
9. Порядок і способи укладення договорів поставки
10. Поставка як найпоширеніша форма регулювання господарських зв'язків між суб'єктами у сфері підприємництва
11. Особливості правового регулювання договору контрактації сільськогосподарської продукції.
12. Правова кваліфікація відносин, що виникають при укладенні договору міни і

бартерних угод.

13. Теоретичні і практичні питання підрядних відносин в Україні.
14. Проблемні аспекти правового регулювання договорів з надання послуг.
15. Особливості правового регулювання договорів перевезення вантажу, пасажирів та багажу.
16. Порівняльна характеристика агентського та комісійного договорів у цивільному праві України
17. Види перевезень в Україні та їх правове регулювання.
18. Функціональне призначення інституту страхування і формування ринку страхових послуг.
19. Про правові аспекти укладання і здійснення договорів дарування і пожертви.
20. Юридичний аналіз договору довічного утримання (догляду) як різновиду рентних відносин.
21. Про деякі особливості договорів найму житла, будівлі або іншої капітальної споруди.
22. Сутність договору лізингу як різновиду договору найму.
23. Особливості законодавчого регулювання договорів найму жилого приміщення і комерційного найму житла.
24. Організаційно-правові форми забезпечення інтересів замовника у договорі підряду.
25. Особливості регулювання договору транспортного експедирування.
26. Договірні конструкції зобов'язань, що виникають у зв'язку з виконанням робіт.
27. Функціональне призначення договірного інституту зберігання.
28. Договір комісії: реалії та перспективи.
29. Особливості правового регулювання зобов'язань, що виникають зі спільної діяльності.
30. Про деякі правові аспекти уніфікованого режиму правового регулювання договору комерційної концесії.
31. Проблеми деліктної відповідальності суб'єктів цивільного права України.
32. Правове регулювання і особливості цивільних відносин, які виникають на підставі шкоди, заподіяної посадовими особами органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та суду.
33. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди
34. Юридична сутність підстав та умов виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди (цивільно-правовий аспект).
35. Проблеми вдосконалення правового регулювання відшкодування моральної (немайнової) шкоди.
36. Поняття договору: основні підходи в сучасному законодавстві.
37. Відповідальність за завдання шкоди джерелом підвищеної небезпеки.
38. Договір управління майном.
39. Принцип свободи договору в Цивільному праві.
40. Цивільна відповідальність за моральну шкоду.
41. Розірвання договору в цивільному обороті.
42. Правове регулювання укладення договору, не передбаченого законом.
43. Договір приєднання.
44. Неприпустимість зміни і розірвання договору в односторонньому порядку.
45. Правові аспекти зміни, розірвання та відмови від договору.
46. Цивільна відповідальність за правопорушення.
47. Зобов'язання із множинністю осіб та особливості їх виконання.
48. Змішані договори.
49. Непоіменовані договори у цивільному праві
50. Заставні відносини в цивільному праві.

51. Цивільно-правова відповідальність.
52. Види застави та їхні особливості.
53. Договір роздрібної купівлі-продажу.
54. Недоговірні зобов'язання, пов'язані з відшкодуванням шкоди.
55. Страхові відносини в Україні. Договір страхування.
56. Цивільно-правова характеристика договору зберігання.
57. Договір перевезення вантажу як вид договору про надання послуг.
58. Будівельний підряд в Україні.
59. Найм (оренда) в цивільному праві.
60. Договір довічного утримання (догляду).
61. Договір дарування. Пожертва.
62. Принципи виконання зобов'язань.
63. Поняття зобов'язання та його елементи.

## 7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

## 8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу, оцінювання їх знань та умінь використовують поточний (опитування, контрольна робота, курсова робота) та підсумковий контроль (залікова/екзаменаційна робота).

Форми поточного контролю здобутків студентів за темами навчальної дисципліни становлять усні відповіді (виступ на практичному занятті, відповідь на колоквіумі, відповіді на питання за результатами самостійної підготовки згідно наданих тем, розв'язання практичних змодельованих завдань), формою контрольної роботи є написання письмових робіт (розгорнуті відповіді на питання, тестування тощо).

Поточний контроль передбачає також написання письмової контрольної роботи та підготовку індивідуального завдання з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на відкритті питання, відповіді на тести, вирішення практичних завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку/екзамену. Залікове/екзаменаційне завдання може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести, вирішення змодельованих завдань тощо.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

### Питання, які виносяться на складання підсумкового контролю

1. Поняття та види зобов'язань у цивільному праві.
2. Підстави виникнення зобов'язань.
3. Поняття та зміст грошових зобов'язань.

4. Черговість погашення вимог за грошовим зобов’язанням.
5. Відповідальність за порушення грошового зобов’язання.
6. Заміна кредитора та боржника в зобов’язанні: підстави, порядок, наслідки.
7. Множинність осіб у зобов’язанні.
8. Часткові, солідарні та субсидіарні зобов’язання.
9. Зобов’язання за участю третьої особи.
10. Поняття та принципи (загальні умови) виконання зобов’язань.
11. Місце та строки виконання зобов’язань.
12. Одностороння відмова від зобов’язання.
13. Забезпечення виконання зобов’язання (поняття та види).
14. Неустойка та порука, як види забезпечення виконання зобов’язання.
15. Гарантія та завдаток, як види забезпечення виконання зобов’язання.
16. Застава та притримання як види забезпечення виконання зобов’язання.
17. Порушення зобов’язання: поняття та правові наслідки.
18. Відповідальність за порушення зобов’язання.
19. Підстави для звільнення від відповідальності.
20. Припинення зобов’язань: поняття, підстави, наслідки.
21. Цивільно-правовий договір (поняття, види, значення).
22. Свобода договору. Межі реалізації принципу свободи договору.
23. Зміст та стадії укладення цивільно-правового договору.
24. Форма договору.
25. Зміна та розірвання договору.
26. Загальна характеристика та види договору купівлі-продажу.
27. Договір роздрібної купівлі-продажу та його види.
28. Права покупця у разі продажу йому товару неналежної якості за договором роздрібної купівлі-продажу.
29. Договір дарування.
30. Договір ренти та його види.
31. Договір довічного утримання (догляду).
32. Договір найму (оренди) та його види.
33. Договір прокату.
34. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
35. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
36. Договір найму (оренди) житла.
37. Договір позички.
38. Поняття та види договору підряду.
39. Договір побутового підряду.
40. Договір про надання послуг.
41. Договір перевезення.
42. Система транспортних договорів.
43. Договір транспортного експедирування.
44. Договір зберігання.
45. Договір складського зберігання.
46. Спеціальні види зберігання.
47. Договір доручення.
48. Договір комісії.
49. Договір управління майном.
50. Поняття страхування.
51. Форми та види страхування.
52. Договір страхування.
53. Договір позики.
54. Кредитний договір.

55. Договір банківського вкладу.
56. Договір банківського рахунка.
57. Договір факторингу.
58. Поняття, форми та види розрахунків.
59. Ліцензійний договір.
60. Договір комерційної концесії.
61. Договір про спільну діяльність.
62. Договір простого товариства.
63. Засновницьких договір.
64. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань.
65. Зобов'язання, що виникають з публічної обіцянки винагороди (за результатами конкурсу, без оголошення конкурсу).
66. Зобов'язання із вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення.
67. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
68. Зобов'язання по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
69. Загальна характеристика зобов'язань по відшкодуванню шкоди.
70. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду.
71. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду.
72. Урахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.
73. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
74. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування.
75. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.
76. Відшкодування шкоди, завданої однією або кількома особами, які не досягли повноліття.
77. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
78. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
79. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
80. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави.

## 9. Схема нарахування балів

### Підсумковий семестровий контроль при проведенні залікової роботи (5 семестр)

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен/залік – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях ∑40 = 40 (5 семестр)
**Формула обчислення**

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{---} \times 8 \text{ (вісім)}$$

∑ 2

Примітка:

∑40 – сума максимальної кількості балів

∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях ∑30 = 30 (6 семестр)

**Формула обчислення**

∑1

∑30 = --- Х 6 (шість)

∑ 2

Примітка:

∑30 – сума максимальної кількості балів

∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.

6 – коефіцієнт

Індивідуальне завдання – 20 балів

Контрольна робота – 10 балів.

| Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання | | | | | | | | | | Залікова робота | Сума |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Розділ 1** | | | | | | **Розділ 2** | | | **КР** | **Разом** | | |
| Т 1 | Т 2 | Т 3 | Т 4 | Т 5 | Т 6 | Т 7: 7.1., 7.2., 7.3. | Т 8: 8.1., 8.2, 8.3. | Т 9: 9.1, 9.2., 9.3. | **20** | **60** | **40** | **100** |
| 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5, 5, 5 | 5, 5, 5 | 5, 5, 5 | | | | |

**Підсумковий семестровий контроль**
**при проведенні екзамену (6 семестр)**

| Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання | | | | | | Екзамен | Сума |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Розділ 3** | | **Розділ 4** | | **Курсова робота** | **Контрольна робота** | **Разом** | | |
| Т10 | Т11 | Т12 | Т13 | | | | | |
| 15 | | 15 | | **20** | **10** | **60** | **40** | **100** |

Для допуску до складання заліку/екзамену здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

**Критерії оцінювання навчальних досягнень**

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

## Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

**5 балів** ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

**4 бали** ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

**3 бали** ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

**2 бали** ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

**1 бал** ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

**Критерії оцінювання курсової роботи (6 семестр)**

0-5 балів - студентом не дотримано визначених вимог, тематика роботи не розкрита взагалі; студент не орієнтується в тематиці роботи та не може відповісти на жодне з поставлених питань

6-10 балів - робота не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються; при виконанні роботи використано менш ніж 10 джерел, не використано міжнародні наукові джерела; в роботі відсутні посилання на використані джерела, тема роботи розкрита однобічно, відсутня логічність викладення матеріалу; не дотримано структури роботи; в роботі допущено суттєві граматичні та/або стилістичні помилки; студент не відповів на переважну більшість поставлених питань

12-18 балів - робота виконана на належному теоретико-практичному рівні; дотримано вимоги, які висуваються до написання роботи, робота належним чином структурована, але в недостатній мірі проаналізовані наукові джерела та відсутній творчий підхід до виконання поставлених завдань, допущено незначні порушення логічності та/або систематичності викладення матеріалу; допущено незначні неточності в оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання

20 балів - робота виконана на високому науково-практичному рівні; в роботі продемонстровано високій рівень знань та творчого осмислення отриманих результатів дослідження; не допущено помилок при оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання

**Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт**

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 (10 в першому семестрі) тестових завдань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має чотири варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

**Шкала оцінювання**

| Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру | Оцінка за національною шкалою | |
|---|---|---|
| | За чотирирівневою шкалою оцінювання | За дворівневою шкалою оцінювання |
| 90-100 | відмінно | зараховано |
| 70-89 | добре | зараховано |
| 50-69 | задовільно | зараховано |
| 1-49 | незадовільно | не зараховано |

## 10. Рекомендована література

### Основна література


1. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. За ред. Дзери О.В. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1200 с.
2. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Монографія / За заг. ред. О. Д. Крупчана. Київ, 2017. 334 с.
3. Доліненко Л.О., Доліненко В.О., Сарновська С.О. Цивільне право України: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2022. 356 с.
4. Мічурін Є. О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.
5. Ромовська З. Українське цивільне право. Договірне право. Академічний курс. Львів: ПАІС, 2020. 464 с.
6. Цивільне право (особлива частина). Навчальний посібник. За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Київ, Екус. 2022. 640 с.
7. Цивільне право України. Частина 2. Навчальний посібник. За заг. ред. Кройтор В.А., Кухарєв О.Є., Ткаліч М.О. Запоріжжя, 2016. 385 с. https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5f91dbef-db19-4d31-8990-bfed74158a2a/content
8. Цивільне право України: підручник. Особлива частина /за заг. ред. д. ю. н., проф. Р. Б. Шишки. Київ: Видавництво Ліра. К, 2022. 1024 с.
9. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Том 9. Частина 3. Послуги, перевезення, транспортне експедирування, зберігання / За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2020. 456 с.
10. Парасюк М.В. Цивільне право України (особлива частина) (у схемах та таблицях): навчальний посібник / М.В.Парасюк, В.М. Парасюк, Н.М. Грабар. Львів: Растр-7, 2021. 467 с.
11. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Т. 9. Частина 4. Страхування, доручення, комісія, управління майном/ За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2020. 328 с.


### Допоміжна література


1. Андрусів У.Б., Забзалюк Д.Є. Відповідальність учасників туристичних відносин за порушення грошових зобов'язань. *Часопис Київського університету права.* 2022. №1. С. 141-145.
2. Вовк М.З., Юркевич Ю.М. Проблеми тлумачення договорів в Україні в умовах гармонізації з правом Європейського Союзу. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2024. № 2. С. 394-405.
3. Грабар Н.М. Інститут поруки: дискусійні аспекти функціонування. *Журнал*

*східноєвропейського права*. 2024. № 126. С. 69-75.

4. Давидова І. В. Місце смарт-контрактів серед цивільно-правових договорів. *Часопис цивілістики*. 2022. № 46. С. 46-51.

5. Дзюма В.І. Деталізація процесу укладення договору про надання рієлторських послуг. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2025. № 1. С. 11-16.

6. Дутко А.О. Юридична конструкція договору про надання реабілітаційних послуг. *Наука і техніка сьогодні.* 2024. № 9. С. 54-62.

7. Дутко А.О. Цивільно-правове регулювання надання реабілітаційних послуг. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2024. № 3. С. 48-51.-

8. Зверховська В. Особливості договору купівлі-продажу культурних цінностей. *Юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 71-78.

9. Кривенко Ю. В., Спасова К. І. Укладання та реалізація договору підряду *Часопис цивілістики.* 2021. № 43. С. 36-40.

10. Кучерук К.І. Правова природа договору лізингу та його особливості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. URL: http://www.pap.in.ua/1_2018/27.pdf є

11. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у системі цивільно-правових зобов'язань. *Часопис Київського університету права.* 2018. № 2. С. 155-159.

12. Лукасевич-Крутник І.С. Одержувач вантажу як учасник договірних відносин із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 8-13.

13. Лукасевич-Крутник І.С. Одностороння відмова віл договору перевезення як наслідок порушення договірних умов. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 30-35.

14. Лукасевич-Крутник І.С. Поняття та правова характеристика договорів із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право.* 2018/2. № 12. С. 21-26.

15. Лукасевич-Крутник І.С. Порушення договірних зобов'язань із надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України.* 2019. № 1. С. 278-294.

16. Договори в цивільному праві України : навч. посіб. / Луць В.В., Великанова М.М. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 308 с.

17. Павлова В. Г. Спадковий договір та договір довічного утримання (догляду) в цивільному праві України. *Часопис цивілістики*. 2022. № 47. С. 38-43.

18. Паніна Ю.С. Правове регулювання договору франчайзингу в Європейському Союзі та Україні: автореф. дис. ... канд.. юрид. наук 12.00.03. Івано-Франківськ. 2017.

19. Панова Л. Договір банківського рахунку: історико-правовий екскурс. *Право України*. 2017. № 12. С. 140-150.

20. Панченко С.В. Джерела цивільного договірного права: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова Хмельницької обласної ради, Хмельницький, 2021. 241 с.

21. Парасюк М., Парасюк В. Особливості укладання банківських договорів у мережі інтернет. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. № 1. С. 245-252.

22. Примак В. Розірвання договору як спосіб цивільно-правового захисту в кризових умовах. *Підприємництво, господарство, право*. № 5. 2020. С. 43-49. http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/8.pdf

23. Радченко Р.О. Еволюція інституту відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням потерпілому, на українських землях. *Молодий вчений.* 2019. № 4 (2). С. 425-428.

24. Самойленко Г.В. Особливості цивільно-правового регулювання перевезень пасажирів, здійснюваних із використанням мобільних додатків Uber та BlaBlaCar.

*Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 29-34.

25. Сафончик О. І., Гнатюк Д. В. Окремі питання розірвання договору дарування за законодавством України. *Юридичний вісник.* 2023. № 2. С. 31-37.

26. Сафончик О. І. Цивільно-правова відповідальність сторін за договором на капітальне будівництво автомобільних доріг за законодавством України. *Право і суспільство.* 2024. № 2. С. 483-490.

27. Семенька О.М. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України: 12.00.03: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 186 с.

28. Стаднік Ю.В. Окремі аспекти поняття та характеристики договору довічного утримання (догляду) в цивільному праві України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Юридичні науки. 2019. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_2_12

29. Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. С. 44-59.

30. Цопіна Н. Договір довічного утримання (догляду): питання правової характеристики. *Юридична Україна*. 2017. № 4. С. 34-40.

31. Цопіна Н.Л. Договір довічного утримання (догляду) в цивільному праві України: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 16 с.

32. Чанишева А. Р. Зміст зобов'язальних відносин: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 471 с.

33. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Недоговірні зобов'язання, що виникають із дій, вчинених для запобігання шкоді в умовах ковід- 19. *Часопис цивілістики.* 2021. № 39. С. 5-10.

34. Цивільне право : навч. практикум / кол. авт. : К. Р. Резворович (заг. ред.), М. П. Юніна, А. С. Ділігул та ін. Дніпро : ДДУВС. 2022. 220 с.

## 11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://portal.rada.gov.ua/
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: http://www.president.gov.ua/
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua/
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL: http://court.gov.ua/
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: http://www.ccu.gov.ua/
6. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: http://www.ombudsman.kiev.ua/